

חוני המעגל

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כג עמוד א

1 כן מצינו בימי שמעון בן שטח, שירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות, עד שנעשו חטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים ועדשים כדירי זהב, וצורו מהם דוגמא לדורות, להודיע כמה החטא גורם, שנאמר [ירמיהו ה'] עונותיכם הטו אלה וחטאתיכם מנעו הטוב מכם. וכן מצינו בימי הורדוס שהיו עוסקין בבנין בית המקדש, והיו יורדין גשמים בלילה, למחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם למלאכתן, וידעו שמלאכת שמים בידיהם.

2 תנו רבנן: פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים. שלחו לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים! התפלל ולא ירדו גשמים.

עג עוגה ועמד בתוכה, כדרך שעשה חבקוק הנביא, שנאמר [חבקוק ב'] על משמרתי אעמדה ואתיצבה על מאזר וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם! בניך שמו פניהם עלי שאמי כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנספין,

אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות. כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא להתיר שבעתך. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות. ירדו בזעף, עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית. ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג.

אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות. כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם. אמר לפניו: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתיקן, עד שעלו כל העם לתו' הבית מפני הגשמים. אמרו לו: רבי, כשם שהתפללת שירדו, כך התפלל וילכו להם.

אמר להם: כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה. אף על פי כן, הביאו לי פר הודאה. הביאו לו פר הודאה. סמך טהי ידיו עליו, ואמר לפניו: רבונו של עולם! עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא רוב טובה ולא ברוב פורענות, כעסת עליהם - אינן יכולין לעמוד, השפעת עליהם טובה - אינן יכולין לעמוד, יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם. מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים, וזרחה החמה, ויצאו העם לשדה והביאו לוג כחבית ופטריות.

3 שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חוני אתה - גזרתי עליך נידון. שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך?

אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצון, כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצון. ואומר לו: אבא, הוליכני לרחצני בחמין, שטפני בצונן, הן לי אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים - וניתן לו. ועליך הכתוב אמר [משלי כ"ג] ישמחו אבין ואמך ותגל יולדתך.

4 תנו רבנן: מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל: [איוב כ"ב] ותגור אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור. ותגור אמר - אתה גורת מלמטה, והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה.

ועל דרכיך נגה אור - דור שהיה אפל הארת בתפלתך, כי השפילו ותאמר גוה - דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך, ושח עיניו יושע - דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך, ימלט אי נקי - דור שלא היה נקי מלסטו בתפלתך, וימלט בבר כמך - מלסטו במעשה ידיו חבוריך.

וש"י
שאלמלא היו שנים כשני אליהו - גזרת עצירת גשמים, ומפתח של גשמים בידו של אליהו גרסינן. לא נמצא שם שמים מתחלל - בתמיה, שאלהיו נשבע חי' אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי [מלכים א' יז] ואתה נשבע שאין אתה זו עד שירדו גשמים. נמצא שם שמים מתחלל על ידך - דזה או זה בא לידי שבועת שוא. מתחטא - לשון חטא, כלומר: הוי הולך וחוטא.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ק"ג עמוד א

כתיב [יהושע ז'] והיתה העיר תרם לה' וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו בבכרו ייסדנה ובצעטיו יציב דלתיה דכתיב. מלכים א' ט"ו] בנה חיאל בית האלי את יריחה באבירים בכרו יסדה ובשגיב צעירו הציב דלתיה. - מלמד שהיה מקבר והולך מאבירים עד שגוב. אחאב שושביניה הוה, אתה איתו ואלהיו למשאל בשלמא בי סמיא. יתיב וקאמר: דילמא כי מילט יהושע הכי לט: לא יריחו על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו? אמר ליה אליהו: אק. אמר ליה: השתא לווסתא דמשה לא קא מקיימא, דכתיב [דברים י"א] וסריתם ועבדתם וגו' וכתיב וזרה אף ה' בכס ועצד את השמים וגו', וההוא גברא אוקים ליה עבודה זרה על כל תלם ותלם, ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה, לווסתא דיהושע תלמידה מקיימא? מיד [מלכים א' י"ז] ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד ה' ה' אלהי ישראל... אם יהיה... טל ומטר וגו', בעי רחמי והבו ליה אקלידא דמטרא, וקם ואזל.

בראשית רבה פרשה י"ג ז

ואדם אין לעבוד את האדמה, ואדם אין להעביד את הבריות להקב"ה, כאלהו וכחוני המעגל, ואדם אין לעבוד את האדמה לא גברא אדם אלא לעמל, אם זכה הוא עמל בתורה, ואם לא זכה הוא עמל בארץ, אשריו לאדם שהוא עמל בתורה.

במדרש חכמים" שנינו:

ועלה האיש ההוא, נתעלה בביתו, נתעלה בחצרו, נתעלה בעירו, נתעלה בכל ישראל. אלקנה ואשתו, בניו ואחיותיו וכל קרוביו היה מעלה עמו. לרגל ובאים ולנים ברחובך של עיר, והיתה המדינה מרגשת, והיו שואלין אותו להיכן תלכו? ואומרים לבית ה' שבשילה, שמשם תצא תורה ומצוות. ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך ביחד? מיד עיניהם משגרות דמעות, אומרים להם: נלך עמכם? ואומרים להם: הן. עד לשנה הבאה חמישה בתים, לשנה אחרת עשרה בתים, עד שהיו כולם עולים. ובדרך שהיה עולה שנה זו לא היה עולה שנה אחרת, עד שהיו כולם עולים.